

Litteratur.

Festband anlässlich des 25jährigen Bestehens der Internationalen Kriminalistischen Vereinigung. (Mitteilungen der IKV. XXI Bd. Heft 1), Berlin 1914.

I Anledning af sin 25aarige Bestaaen har den internationale kriminalistiske Forening udsendt et pompøst Festskrift: halvfemtehundrede Sider i smukt Udstyr med Portrætter af Stifterne (Prins, von Liszt og van Hamel, der alle tre endnu staar i Spidsen for Foreningen) og med Faksimile af de Skrivelser, hvori v. Ihering og v. Holtzendorff i sin Tid gav deres Tilslutning ved Foreningens Oprettelse. Maatte allerede Tilslutningen fra disse Sider stille et smukt Horoskop for Foreningen, saa er ogsaa dette statelige Festbind ved sit Udstyr, ved sit Indhold og ved det Medarbejderskab fra en stor Del af den civiliserede Verden, hvorigennem det er blevet til, et talende Vidnesbyrd om det Omfang og den Betydning, Foreningen har faaet. Hele den lange Række af Enkeltafhandlinger samler sig om Foreningen og dens Virksomhed som et Brændpunkt. Foruden talrige Bidrag fra Tyskland findes her Afhandlinger fra Danmark, Sverig, Holland, Frankrig, Østrig, Kroatien, Rusland, De forenede nordamerikanske Fristater og Kina. Endelig findes der talrige Afhandlinger fra Tyskland spændende over Æmner fra store Dele af den moderne Strafferet. Blandt de Lande, hvorfra Repræsentation savnes, er desværre Norge, hvad der undrer saa meget mere som den i Forbindelse med den internationale Kriminalistforening staaende Bevægelse her gav sig Udslag tidligere end i de andre skandinaviske Lande og førte til, at Norge ikke blot allerede i 1892 dannede sin særlige Landsgruppe indenfor Foreningen, men ogsaa for mere end 10 Aar siden fik en Straffelov, der blandt de allerførste reali-

serede flere af de Tanker, for hvilke Kriminalistforeningen havde gjort sig til Talsmand. Forhaabenlig skyldes det kun tilfældige Omstændigheder, at Norge ikke er kommen med i dette Kor, hvor dets Stemme vilde lyde med saa megen Ret.

Selve den intern. krim. Forenings Vækst og Betydning vil for dette Tidsskrifts Læsere være i frisk Minde fra Professor Torps instruktive Oversigt i Tidsskriftets 1ste Aargang (S. 113 ff.). Blandt de Bidrag til Festskriftet, der kommer ind herpaa, skal jeg derfor her kun dvæle et Øjeblik ved den Prolog, som von Liszt har givet i Skriftets første Afhandling, og den Epilog, som van Hamel har givet i dets sidste.

»Die Entstehung der I K V« er Genstand for v. Liszts indledende Opsats. Med Rette fører han her Foreningens Tilblivelse i første Række tilbage til det af ham i 1881 i Forbindelse med Dochow (efter dennes tidlige Død v. Lilienthal) stiftede Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, og han optrykker den Kommentar, som dette Tidsskrift straks i 1889 medgav det af Foreningen formulerede Program. Det har ikke ligget i v. Liszts Plan her at drage de dybere Rodder frem, hvoraf Kriminalistforeningens Dannelse og Vækst næsten med Naturnødvendighed skød op; men han fortæller livligt om sin og hans Medstifteres Virksomhed som Fødselshjælpere for Foreningen og aftrykker en Del interessante Breve, der karakteriserer den Maade, hvorpaa en Række af berømte Fagmænd varierer deres Tilslutning til Foreningen. Blandt de Breve, der lader visse Betæneligheder overfor Programmet komme til Orde, er ogsaa et fra G o o s (dat. $\frac{3}{2}$ 1889), der illustrerer hans allerede da betingede Tilslutning, som efter Standpunktets Karakter naturligt i Tidens Løb maatte føre til en betydelig Tilbageholdenhed. Et Brev fra M e r k e l viser Betæneligheder hos ham af saadan Vægt, at han ikke kan slutte sig til Foreningen. Det samme er Tilfældet med B i r k m e y e r og med L u c c h i n i (Professor ved Universitetet i Bologna, af mere klassisk Støbning). Fra Brevene vil man vist forøvrigt længst huske de djærve Ord fra K r o h n e mod det projsiske Juristeri. Ialt bærer Brevskrivernes Svar Vidnesbyrd om Betydningen af den »planmæssige Sammenfatten af de tilstedeværende Kræfter«, der af v. Liszt beskedent betegnes som den eneste Fortjaneste, Foreningens Grundlæggere har indlagt sig.

I sin lille Afhandling »Zur Erinnerung und zum Abschied« kaster v a n H a m e l først Blikket erindrende til-

bage paa sit Samvær med von Liszt i den sidste Del af 1880'erne og paa hele det bevægede Liv, der da rørte sig omkring Prins, von Liszt, Lombroso, Laccassagne og Tarde, medens han til Afsked paapeger, i hvor mange Henseender *N u t i d e n s* Strafferetsvidenskab har mistet sit dogmatiske Præg, og spaar, at *F r e m t i d e n s* Bevægelse videre i denne Retning først og fremmest vil være afhængig af Retsplejens Udøvelse, og at det derfor nu er *D o m m e r n e*, paa hvem der i første Række vil blive kaldt. Selv at være med i dette Arbejde for Fremtiden maa Forf. med Vemod give Afkald paa, dels fordi hans Lands Lovgivning har standset hans Universitetsvirksomhed med hans fyldte 70 Aar, dels fordi han med denne Alder snart maa tage Afsked med enhver Virksomhed. Afhandlingen efterlader i det hele et fint og rørende Indtryk af den — en Smule ældede — spirituelle Personlighed, som Kriminalistkongressen i Sommer lærte os at kende.

Æmnet for Carl Torps Bidrag, »Der Einfluss der I K V auf die dänische Gesetzgebung«, er en for Udlændinge bestemt, særdeles orienterende Omtale af de vigtigste Bestemmelser i de midlertidige Straffelove af 1. April 1905 og 1. April 1911. Herunder omtales ogsaa den ejendommelige politiske Situation, der blev den tilfældige — men forsaavidt lykkelige — Anledning til en delvis Fornyelse af den danske Straffelovgivning i moderne Aand. Den Pryglebestemmelse, hvormed den købtes, fik paa Forhaand Brodden brudt af, og efter de 6 Aars Forløb blev den med alle Parters Samtykke stedet stille til Jorden. Ved Omtalen af den hidtil gældende Lovgivning har en ganske lille Fejl indsneget sig: det tidligere Maximum for Belleri- og Løsgængeristraffen var ikke 3 og 6 Maaneder Tvangsarbejde, men henholdsvis 90 og 180 Dage.

Nils Stjernberg gør i sin Afhandling Rede for, hvorledes Sverig, der dog indenfor Fængelsvæsenet tidlig indtog en fremskreden Stilling, længe stod tilbage paa den egenlige Strafferets Omraade. Forf. henfører dette dels til den mere filosofiske Opfattelse af Strafferetten, der gjorde sig gældende hele det 19de Aarhundrede ud, dels til hele Retsplejens noget gammeldags Ordning. Fra Aarhundredskiftet kom dog en Række ny Love (om Tvangsopdragelse af unge Forbrydere, betingede Straffedomme, Skærpselser af Frihedsstraffene, Forbedring af den anklagedes Stilling), der gennemgaaende skyldtes Mænd, der havde modtaget Paa-virkning fra den internationale Kriminalistforenings Side. En

samlet fornyende Paavirkning er i det sidste Tiaar udgaet dels fra moderne psykiatrisk Side, dels og navnlig fra Professor *Thyréns* Virksomhed til Bedste for en omfattende Strafferetsreform. Efter at Jordbunden herigennem var bleven beredt for de kriminalpolitiske Interesser, kunde der i 1911 skrides til Afholdelse af den første svenske Kriminalistkongres, paa hvilken der stiftedes en svensk Kriminalistforening og tillige en særlig svensk Landsgruppe indenfor den internationale Forening, i Lighed med hvad der allerede tidligere havde fundet Sted i Norge og Danmark. Den svenske Forening har baade i 1912 og 1913 holdt Møder, paa hvilke man bl. a. har drøftet den nu allerede i Kraft traadte Lov om Internering af Alkoholister og Spørgsmaalet om Ordningen af den erhvervsmæssige Prostitution.

Om den russiske Landsgruppe berettes interesseret af dens nuværende Formand *v. Nabokoff* og af et af Styrelsens Medlemmer *E. Kulischer*. I en Nekrolog over Gruppens første Formand — den i Efteraaret 1913 afdøde Professor *Foinitzky*, der tillige beklædte en høj Stilling indenfor det russiske Bureaukrati — faar Nabokoff Lejlighed til at omtale de dramatiske Omstændigheder, der knyttede sig til Foinitzkys Tilbagetræden fra Formandsstillingen i 1905 under de da stedfindende skarpe politiske Sammenstød. Følgerne af denne Tilbagetræden mærkes endnu gennem de officielle Myndigheders forandrede Optræden overfor Landsgruppen, hvis Medlemmer gennemgaaende staar i udtalt Opposition til den herskende politiske Kurs. — De ejendommelige Vilkaar for Arbejdet i den russiske Landsgruppe illustreres i Kulischers Afhandling allerede ved de tre Afsnit, hvori hans Fremstilling falder: de Reformspørgsmaal som endnu ikke har praktisk Betydning for Rusland — de, der ogsaa har praktisk Betydning for Rusland — de, der kun har praktisk Betydning for Rusland.

Under det første Afsnit udtaler Forf., at her, hvor den moderne Retsstats Forudsætninger mangler, maa Spørgsmaalet om særlige Forholdsregler overfor Forbrydelser og Forbrydere, der rummer en Almenfare i Samfundet, indskrænke sig til en akademisk Diskussion, fordi man ellers kun vilde opnaa et sikkert Tilbageskridt i politisk-social Henseende. — Blandt de Reformspørgsmaal, som overhovedet praktisk har kunnet komme paa Tale i Rusland, er det lykkedes Foreningen at faa gennemført den betingede foreløbige Løsladelse ved en Lov af 1909, tilmed — ved Hjælp af Foinitzkys Au-

toritet — i en Form, der udelukker den netop i Rusland truende administrative Vilkaarlighed i størst muligt Omfang. Et Forslag om Indførelse af beligede Straffedomme, som Gruppen har arbejdet for, er derimod vel bleven vedtaget af Rigsdumaen, men blev forkastet af Rigsraadet. — Som et Eksempel endelig fra den sidste sørgelige Gruppe (Reformspørgsmaal, der kun har Betydning for Rusland), nævner Kulischer følgende Resolution vedtagen paa Landsforsamlingen i Moskov 1909 under Debatten om Statsforbrydelser: »Die Versammlung erachtet, dass keine Besserung unserer Strafgesetzgebung das gewünschte Ziel erreichen wird, solange nicht in Russland jenes System der »Ausnahmezustände« abgeschafft wird, welches eine völlige Willkür hervorruft, in Volke wie in den Behörden jegliches Legalitätsgefühl untergräbt und der Lokalverwaltung eine unumschränkte Möglichkeit gibt, mit dem Gesetzgeber auf dem Verordnungswege zu konkurrieren, wodurch die Grundforderungen des Strafrechts verletzt werden.«

Charles Richmond Henderson har i »Penology in the United States. Outline of a progressive programme« først gjort Rede for de netop i Nordamerika betydningsfulde frivillige Organer, der beskæftiger sig med strafferellige Problemer. Her nævnes bl. a. »The American Prison Association« (fra 1870), »The Delinquent« som Organ for en Sammenslutning af Fængselshjælps-Selskaber og det i 1909 dannede »American Institute of Criminal Law and Criminology«, hvoraf atter en særlig Landsgruppe af I K V udsprang i 1910, dog mere som Udtryk for et Samarbejde end som en selvstændig Gruppe med talrige Medlemmer. Forf. omtaler dernæst Vanskelighederne ved i et saa sammensat Land, hvor den forskellige religiøse Opfattelse spiller en ganske særlig Rolle, at skabe en Straffelovgivning, der bærer et ensartet Præg, men mener, at man dog efterhaanden er naaet til visse fælles Hovedtræk: »Deterrence by deprivation of liberty is retained, reformation and rehabilitation where it is possible is urged, and segregation under control for persistent offenders, whether weaklings or professional criminals is now strongly advocated.« Med Interesse læser man ogsaa de ledende Sætninger, som det nævnte Instituts nuværende og tidligere Præsident har givet for Udviklingen og Gennemførelsen af Straffelovgivningen i den rette Aand. Først i de sidste Aar er man med stor Iver begyndt paa et videnskabeligt Studium af de antisociale Per-

soner for at lægge Grund til en Klassifikation af Forbryderne ud fra deres forskellige Karakter, Motiver og Vaner. En stor Del af Æren herfor tilkommer atter det nævnte Institut. Herunder nævner Forf. saadanne særlige Foreteelser som de af enkelte Stater indførte Colibat-Kolonier, Sterilisation af visse Forbrydere o. l. Men han berører ogsaa hele det Arbejde, der foregaar vedrørende en Række andre Spørgsmaal lige fra en særlig Forsorg for de sjælsdefekte til Ordningen af Fangearbejdet og den betingede Løsladelse. En særlig Omtale vies Borneforsorgen («the now world-famous Juvenile Courts») og hele Probation-Systemet. Under »Adult probation« omtales nogle særdeles interessante Forsøg med »Courts of domestic relations« (først i Buffalo 1910) og nogle endnu nyere »Courts of morals«, beregnede paa kvindelige og mandlige prostituerede. Endelig omtales, hvorledes netop i det sidste Aar trods Modstand fra enkelte Sider »a great impetus has been given to the movement to make uniform throughout the United States the system of indeterminate sentence, probation and parole. Many states, which have successfully used the probation and parole system have added the indeterminate sentence to their criminal code.«

Fra de nordamerikanske Fristater til Kina er Springet stort, selv om heller ikke Kineserne er forblevne uberørte af de fra I K V udgaaende Bevægelser, saaledes som det fremhæves af de i Kina ansatte tyske Jurister *C r u s e n* (Moderne Gedanken im Chinesen - Strafrecht des Kiautschougebietes) og *E r i c h M i c h e l s e n* (Kriminalpolitisches im neuen chinesischen Strafrecht). Den kinesiske Straffelovgivning hvilede længe paa den af den første Kejser af Mantschu-Dynastiet ved Midten af det 17de Aarhundrede foretagne Samling af de gældende ældre Bestemmelser; men i 1902 traadte en ny Straffelov i Kraft, der betegnede et Kompromis mellem Vesterlandenes ny Ideer og den historiske Overlevering, saaledes at bl. a. Analogi udelukkedes, Straffesystemet ordnedes fra nyt, Antallet af Forbrydelser, der straffedes med Dødsstraf, indskrænkedes, selve Dødsstraffen simplificeredes; og Tvangsopdragelse indførtes. Den tidligere næsten ukendte Frihedsstraf bestaar enten i Fængsel (fra 2 Maaneder til 15 Aar eller livsvarigt) eller i Arrest (fra 1 Dag til 2 Maaneder). Dommen kan i visse Tilfælde afsiges som betinget, og idomt Frihedsstraf under 1 Aar kan efter Omstændighederne omsættes til en Bøde, men bevarer dog Karakter af Frihedsstraf, ligesom en med Fængsel afsonet Bødestraf ikke derfor mister

Karakteren af Bødestraf. Ejendommeligt er vel, at Pryglestraffen blev afskaffet i 1905. Den kriminelle Lavalder er bestemt til 12 Aar, Tvangsopdragelse kan her anvendes; for Tiden fra 12 til 16 Aar finder Strafnedsættelse Sted. — For den tyske Interessesfære (Kiautschou-Området) har man tilstræbt en Formidling mellem tysk og kinesisk Ret, saaledes at man navnlig søger at undgaa Indgreb i Kinesernes nedarvede familierellige eller religiøse Forestillinger.

Efter dette hastige Trip Jorden rundt skal jeg nævne nogle af de øvrige Afhandlinger.

Den franske Gruppens Præsident, E. G a r ç o n, udvikler i sin Artikel »Assistance et répression«, hvorledes den moderne Bevægelse dels indskrænker Straffens Omraade ved at lade Forsorgsforanstaltninger træde i Stedet, dels lader Straffen selv skifte Karakter. Han nævner her med Rette Stillingen overfor Børns Forbrydelser (»L'enfant est aujourd'hui sorti du droit pénal«); for Vagabonder og Bellere foretrækker man Anbringelse i særlige Anstalter, hvor Invaliderne blandt dem plejes og de øvrige tvinges til Arbejde; de sindsyges Unddragelse fra Straf har faaet ny Betydning, efter at man har faaet Øje for talrige tidligere miskendte Tilfælde, og den forfærdende Rolle, som Degenerationen spiller for Forbrydelsen, har paakaldt særlige Former for Uskadeliggørelsen af de herhenhørende Recidivister; endelig føres Kampen mod Alkoholisme og Drukkenskab nu først og fremmest gennem Indsættelse i Drankerasyler. Med en Fremstilling af Forskelle og Lighedspunkter mellem Straffen og disse forskelligartede Forsorgsforanstaltninger slutter Afhandlingen.

I to Afhandlinger har P a u l K ö h n e og F e l i s c h gennemgaaet Kriminalistforeningens ihærdige Arbejde for Gennemførelse af den moderne Børneforsorg (der mærkelig nok ikke fandtes særlig nævnt i Foreningens oprindelige Program eller i dens Grundbestemmelser).

En særegen Stilling har Foreningen i Tyskland jo indtaget til den tyske Straffelovsreform. Da det af den første (mindre) Regeringskommission udarbejdede Udkast (»Vorwurf«) forelaa i 1909, kunde ganske vist von Liszt udtale, at det i uventet Grad opfyldte de vigtigste kriminalpolitiske Krav; men gennem forenede Bestræbelser indenfor Foreningen blev der dog udarbejdet et helt »Gegenwurf«. Saavel dette som Vorentwurf har derefter været Genstand for Bearbejdelse i en ny større Regeringskommission, hvis Udkast

ligeledes foreligger (»Kommissionsentwurf«). Et Medlem af begge Kommissionerne, K a r l M e y e r, har nu i sin Afhandling »Die Postulate der I K V und die Beschlüsse zweier Strafrechtskommissionen« under en omhyggelig Gennemgang af Udkastenes almindelige Del gjort Rede for, i hvilken betydelig Grad der b a a d e i Vorentwurf er taget Hensyn til det gennem Foreningen gjorde store forberedende Arbejde, der foruden i Foreningens Drøftelser havde givet sig Udslag i Tilvejebringelsen af de 17 Bind »Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts«, og i Kommissionsentwurf yderligere er taget Hensyn til de i Gegenentwurf fremsatte Tanker og til hele den i Foreningen førte Diskussion. Selv hvor Udkastet principielt ikke kunde fyldestgøre hele Foreningens Krav, er dog mange af disse i Enkeltheder opfyldt (saaledes ved Bødestraffens Reformering, Adgang til betinget Domfældelse, Bekæmpelse af Drukken-skab, Forholdsregler overfor Recidivister og uforbederlige og omvendt Unddragelsen af de ganske unge for Straf).

Fra lægelig Side findes bl. a. en Afhandling af A. L e p p m a n n »Sexuelle Fragen und Kriminalität«, hvori der gøres Rede for saadanne Fænomener som Sadisme, Masochisme, Fetichisme og Exhibitionisme; om deres Genesis og rette Opfattelse i strafferetlig Henseende gøres en Række fine Bemærkninger paa Grundlag af Forf.s Erfaringer gennem mange Aar bl. a. som tilkaldt Sagkyndig i Straffesager. — Noget fjærnere i Forhold til Foreningens Opgaver staar F. S t r a s s m a n n s Artikel om sindssyge Kværuanter og deres Umyndiggørelse.

Fra penitentiar Side foreligger »Ein Glückwunsch aus Baden, mit Ausblicken auf das Schulzwesen« af v o n J a g e m a n n og en Afhandling af S c h w a n d n e r (Udgiveren af Blätter für Gefängnisskunde) om Behandlingen af Sindssyge og aandelige Undermaalere (minderwertige) i Strafanstalterne.

Om Bestræbelserne for Reformeringen af Bødestraffen beretter E. K r o n e c k e r, medens D. O. E n g e l e n (Holland) drøfter Spørgsmaalene om Straf eller Sikkringsforanstaltninger overfor Bettlere og Vagabonder.

Med Kriminalstatistikken beskæftiger G e o r g v. M a y r sig; han søger dens Værdi i dens Udnyttelse dels under selve Strafferetsplejen dels til Bedste for Kriminalpolitikken. Som Organer, der skal tjene denne Udnyttelse, anbefaler han dels

Kommissioner i de enkelte (tyske) Lande, dels en Rigskommission.

Om den kriminalistiske Uddannelse — der ogsaa blev forhandlet paa Kongressen i Kobenhavn i Sommeren 1913 — handler de af J. H e i m b u r g e r og G. A s c h a f f e n b u r g leverede Bidrag.

Et lidt specielt Æmne, »Über Gesetzgebungskunst und Widerstand gegen die Staatsgewalt«, giver M. E. M a y e r Anledning til nogle Bemærkninger af mere generel Værdi om forskellige Sider af Lovgivningskunsten.

Af juridiske Monografier findes endnu et Par betydelige: F r. O e t k e r: Die legislative Behandlung der Abtreibung (som der mulig vil blive Lejlighed til at komme ind paa i anden Forbindelse) og A u g. F i n g e r: Das Gefährdungsdelikt im Entwurf eines österreichischen Strafgesetzbuchs.

Retsfilosofien tenderes endelig i to Arbejder, der henholdsvis kaster Blikket længere tilbage og længere frem. I »Moderne Gedanken im österreichischen Strafgesetzbuche« taler A l l m a n n om Forhold, der ligger langt forud for den intern. krim. Forenings Tilblivelse; ti den østrigske Straffelov er fra 1852 og hviler atter i det væsentlige paa Lovbogen af 1803. Det er interessant her at se bekræftet — hvad der ogsaa andetsteds haves Erfaring for — at Straffelovgivningen omkring forrige Aarhundredskifte havde et langt mere reall Præg end den følgende Tids mere paa filosofiske Abstraktioner hvilende Lovgivning. Den østrigske Lovbog bærer f. Eks. intet Spor af Teorien om Viljens Frihed. I Virkeligheden har Kriminalistforeningen i sine Reformbestræbelser paa flere Punkter kunnet gribe tilbage til Tanker, der ogsaa tidligere er traadte frem, men som nu føres videre, underbyggede af et nøjere Studium af de menneskelige og sociale Forhold. — J. A. v a n H a m e l j u n. har omvendt i »Die Bedeutung der heutigen anti-intellektualistischen Strömungen für die strafrechtlichen Grundgedanken« beskæftiget sig med hele den Aandsbevægelse (Filosofier som William James, Henry Bergson og Rudolf Eucken), der i den allerseneste Tid atter fører bort fra den naturvidenskabelige Opfattelse, der har ligget til Grund for den moderne kriminalistiske Skole som overhovedet for de sidste Menneskealdres Undersøgelser og Bestræbelser paa det biologiske og sociologiske Omraade. Denne ny Bevægelse over Indflydelse ogsaa paa de strafferetlige Retningslinjer og tvinger ind paa en Revision af den nuværende Positivisme i Strafferetten. Endnu staar vi kun ved

Begyndelsen hertil. Næppe med Urette udtaler Forf.: »Die antirationalistische Bewegung hat im Strafrecht die grosse Gefahr, nach den unaufgeklärten und kulturwidrigen Phasen zurückzuführen.« Men han antyder tillige, at den moderne formaalsbestemte Strafferet i Virkeligheden rummer en Optimisme og en Humanitet, der aabner Mulighed for en Formidling indenfor dens Omraade af de intellektualistiske og de instinktive Tankeelementer.

Indenfor den brogede Samling af Festafhandlinger bringer hver enkelt Forf. sin Hyldest til Jubilaren. Men det vil allerede af den Skitse, jeg her har kunnet give, ses, at Skriftet indeholder meget andet end Festlyrik. De enkelte Forfattere indtager deres særskilte Stæde, og Kritik over Foreningen kommer lejlighedsvis til Orde. En Mand som K a r l M e y e r slutter sig med Glæde til »die mittlere Linie«, der har naaet til Sejr indenfor Foreningen, medens P a u l C u c h e («L'union internationale de droit pénal et l'individualisation de la peine») aabenbart staar meget kolig overfor Beslutningen paa Kongressen i Lissabon (1897), hvor man slog hele den Artikel II i Statutterne, der indeholdt Foreningens Program. Det er vel ogsaa et Spørgsmaal, om der ikke til den Ekspansion, Foreningen derved vandt, svarer et Tab i anden Retning. Som Foreningen nu staar, med Medlemmer, hvis Anskuelse til Dels divergerer meget betydeligt, og som fordeler sig i talrige Landsgrupper, der skal forbinde nationale Hensyn med internationale Drøftelser, er den næppe længer nogen sluttet Hær. Men den forener i sig Venner og Bærere af Fremskridtet paa hele Strafferettens Omraade, og marscherer de end spredt, vil de dog kunne slaas samlede — naar det behøves.

Marts 1914.

Eyvind Olrik.

G e o r g e E. S c h r ø d e r: Fængselspsykosor og Psykosor i Fængslet. Disputats. Kjøbenhavn 1913. 416 Sider.

Forf. har oprindeligt haft til Hensigt at undersøge, om Fængselsophold var istand til at fremkalde Psykosor, der maatte siges at være specifikke, eller om de under saadanne Forhold opstaaede Psykosor ikke frembød særlige Kendetegn, ja maaske endog slet ikke kom til Udbrud som Følge

af Opholdet i Fængslet, men kun ved et tilfældigt Sammen-
træf opstod der. Under denne Undersøgelse viste det sig, at
nogle Personer, som forud for Fængslingen var lidende af
Sindssygdom, var idømt Straffe; det var naturligt at under-
søge, om Fængselsopholdet i saadanne Tilfælde havde en
skadelig Virkning.

Som Materiale for disse Undersøgelser har Forf. anvendt
Journaler over de paa Kommunehospitalets VI. Afd. i 1902—
12 til Observation eller Behandling indlagte Fanger, af hvilke
flere oftere — ogsaa under ikke kriminelle Forhold — havde
været indlagte paa Afdelingen. Der er dog kun medtaget
saadanne, som paa et eller andet Tidspunkt har vist »psykisk
Reaktion«, ialt 171 Individuer med c. 225 Hospitalsjournaler.
Saavidt muligt har Forf. fulgt deres senere Skæbne i Straffe-
anstalt eller Sindssygehospital. Selv har han undersøgt 27
Observer, 11 Fanger og 21 Patienter paa St. Hans Ho-
spital.

Bogen falder i 3 Hovedafsnit: Psykopatisk Deviation
med fremtrædende Karakter af Hysteri, psykopatisk Devia-
tion kombineret med Alkoholisme og psykopatisk Deviation
kombineret med paranoide Forestillinger. — For hver enkelt
Gruppe undersøges saa Psykosens kliniske Billede og Forløb,
saavel som om den psykiske Reaktion er opstaaet under Vare-
tægtsarresten eller Straffafsoningen. I et 4' Afsnit behandles
paa Basis af nogle faa Sygehistorier, der ikke har kunnet
bringes ind under de 3 Hovedafsnit, Fængslets Indvirkning
paa forud bestaaende Psykoser.

De vigtigste Resultater, hvortil Forf. kommer, er for
den første Gruppens Vedkommende, at de Psykoser, der op-
staar under Fængselsopholdet, ikke i deres Form er forskel-
lige fra Psykoser, der opstaar hos hysteriske under andre
Forhold. I Varetægtsarresten opstaar de alvorligere og læn-
gere varende Psykoser hos de Hysterikere, der er imbecile.
Foruden selve Fængselsopholdet synes ogsaa den psykiske
Anstrængelse under Retsforhandlingerne at spille en Rolle
som ætiologisk Faktor. Psykiske Reaktionen opstaaede i
Varetægtsarrest bedres eller helbredes, eventuelt efter en
ringe Accentuation af Symptomerne, under paafølgende Af-
soning af Straf (baade korte Straffe og Forbedringshus- resp.
Tugthusstraffe). Individuer, der er tilbøjelige til at reagere
med psykiske Forandringer paa psykiske Insulter, er ogsaa
særlig tilbøjelige til at faa Reaktion paa Fængselsopholdet.

For Alkoholisternes Vedkommende mener Forf. at kun-

ne fastslaa, at midaldrende Individer, der er saa stærkt paa-
virkede af lange Tidens Alkoholforbrug, at de frembyder
Alkoholpsykoser, taaler at hense i Varetægtsarrest (i hvert
Fald i kortere Tid), uden at deres Psykose forværres; i nogle
Tilfælde bedres den endog. Fængsels- og Strafarbejdsstraffe
kan afsones uden fremtrædende psykisk Reaktion. Desuden
drager Forf. en Række Slutninger om Formen af de Psy-
koser, der optræder hos Alkoholister, og om Varetægts- og
Straffængslets Indflydelse paa de Alkoholister, der ogsaa er
Hysterikere.

Hvad de paranoide Individer angaar, da synes Varetægtsarresten i de fleste Tilfælde ikke at paavirke forudbestaaende paranoide Psykoser, dog med Undtagelse af de kværulerende Former, der er tilbøjelige til at inddrage Retsforhandlingerne i deres Kværuleren. Fængselsopholdet (baade Varetægtsarrest og Straf) fremkalder hos Individer med psykopatisk Deviation Psykoser af forskellig Form, der dog ikke i deres Art kan anses for specifikke Reaktionen. De paranoide Forestillinger er de overvejende i alle disse Psykoser; de henter saa godt som udelukkende deres Indhold fra Omgivelser i Fængslet og Begivenheder under Fængselsopholdet.

Paa Basis af nogle faa Tilfælde mener Forf. endelig at kunne fastslaa, at Varetægtsfængslet og Strafafsoningen ikke synes at have nogensomhelst Indvirkning paa forud bestaaende Psykoser af ikke-paranoid Art. Dog indrømmer han, at der paa Basis af forud bestaaende depressiv Konstitution, eller uden at en saadan Basis er tilstede, under Varetægtsarrest og Fængselsstraf kan opstaa depressive Tilstande. Hvor denne Reaktion er begyndt i Varetægtsarresten, taales paafølgende Strafafsoning som Regel uden Vanskelighed. —

Desværre har Forf. renonceret paa at angive, hvilken Betydning for den praktiske Straffepleje og de psykisk abnorme Forbryderes Behandling hans indvundne Resultater maa have. Han anfører i sit Forord, at han har holdt saavel Spørgsmaalet om Tilregnelighed og om »det berettigede i at anvende Straf overfor sindssyge« uden for Undersøgelsen, og at Spørgsmaalet om disse Personers Anbringelse er Arbejdet uvedkommende. Men det er jo ikke udelukket, at andre vil bygge videre paa Grundlag af hans Resultater, og det maa derfor være berettiget at pege paa nogle Mangler ved Undersøgelsen, som kan have virket ind paa de indvundne Resultater og gjort dem mindre vel egnede til praktiske Slutninger. Thi hverken Straffeplejen eller de psykisk abnorme vilde i

Længden staa sig ved, at Forf.s Konklusioner blev grundlæggende for Strafafsoningen.

Det er hævet over enhver Tvivl, at Forf. bygger altfor meget paa sit eget Materiale uden at tage Hensyn til den foreliggende Literatur. Ganske vist er denne overvældende stor, især hvis man vil tage den lidt mere perifere med, men det vilde dog maaske have givet Forf. et noget andet Syn paa mange Ting, hvis han havde kendt de mange betydelige Arbejder, som har stærke Berøringspunkter med hans. Af skandinaviske Literatur skal jeg blot nævne *Schuldheis'* store Værk: »Om sinnessjuke fangar«, af nyere tysk Literatur den erfarne *Leppmans* lille udmærkede Bog: »Der Minderwertige im Strafvollzuge«, men Fortegnelsen kunde iøvrigt fortsættes Side op og Side ned. Man har Indtryk af, at Forf. kun har taget med, hvad han tilfældig er »falden over«. Manglen paa Literaturkendskab ytrer sig ikke blot med Hensyn til Værker, der har Betydning for Bogen i Almindelighed, men ogsaa hvor den berører specielle Forhold. Som Eksempel skal anføres, at Forf. ved sin Omtale af Forbrydelser hos Alkoholister (S. 174) benytter *Baers* og *Laquers* Statistik, men aabenbart slet ikke kender Ædruelighedskommissionens eller de andre foreliggende danske Statistiker, skont disse støtter sig paa væsentlig samme Materiale (kjøbenhavnske Forbrydere) som Forf.s Undersøgelser.

Med Hensyn til det anvendte Materiale, da har dette den store Fordel at hidrøre fra en enkelt Hospitalsafdeling og under en enkelt Overlæge; det maa derfor, især hvor det drejer sig om Observationspatienter, anses for i klinisk Henseende at være uangribeligt, men samtidig noget ensartet, idet det er rent kjøbenhavnsk. Sygehistorierne er imidlertid meget ujævnt refererede og ofte altfor summariske. Og i ætiologisk Henseende er Materialet ingeniunde fyldestgørende, idet VI Afdeling selv ved Observationspatienter ofte er udelukket fra at faa de Oplysninger om Afstamningen, der som Regel er uundværlige for at stille Diagnosen Degeneration eller »psykopatisk Deviation«, saaledes som Forf. foretrækker det. Iøvrigt dækker »Degeneration« (medfødt og erhvervet) og »psykopatisk Deviation« ikke hinanden, idet Degenerationen egentlig kun repræsenterer en Disposition til psykopatisk Deviation, eller som vi andre siger psykisk Degeneration. Den, der lider af psykopatisk Deviation, har allerede vist »psykisk Rektion«. Og det forøger ikke Klarheden i Fremstillingen, at Forf. foruden om Psykoser ogsaa taler om »psy-

kogene Tilstande«. Dette har Betydning, hvis en eller anden vilde benytte Forf.s Undersøgelser til Overvejelser angaaende Tilregneligheden.

Uheldigt er det ogsaa, at man ingenlunde altid faar Oplysning om, efter hvor lang Tids Arrest-, Fængsels- eller Strafanstaltsophold den psykiske Reaktion er optraadt. Forf. fremhæver ganske vist udtrykkeligt (S. 177), at man ikke af hans Undersøgelse kan vente at finde Afgørelse af Spørgsmaalet om, hvilken Art af Straf, Enecelle eller Fællesskab, der skader Individerne mest. Dog skelner Forf. i sine Konklusioner oftest skarpt mellem Psykosernes Forhold under Varetægtsarrest og under Fængselsstraf, af og til ogsaa under Strafanstaltsstraf. Men det er mere end sandsynligt, at Strafafsoningens Indflydelse paa disse psykisk degenererede Individ er noget forskellig, alt eftersom Varetægtsarresten har været lang eller kort; for en stor Del Individ er Forholdene under Fængselsstraffen ikke meget forskellige fra dem under Varetægtsarresten.

Naar Forf. begynder sine Undersøgelser med (S. 25) at fastslaa, at den psykopatiske Deviation er en »*Conditio sine qua non* for Udbruddet af psykogene Tilstande under Fængselsopholdet«, saa er dette vel dristigt og stemmer heller ikke med det Resultat, hvortil han kommer i sit Resumé Side 409. Det stemmer heller ikke med de virkelige Forhold; selvfølgelig kan der baade i Varetægtsfængslet og under Strafafsoningen opstaa »psykogene« Tilstande hos andre end dem, der i Forvejen har vist »psykopatisk Deviation«. Det er rigtigt, at Fængslet og navnlig Cellefængslet tidligere har faaet Skyld for mange Psykoser, som det i Virkeligheden havde en meget ringe Andel i, idet en forhaandenværende psykisk Degeneration — medfødt eller erhvervet — var den væsentligste Aarsag til Psykosen. Men man maa ikke helt undervurdere Fængselslivets Betydning for Opstaaelsen af Psykoser hos ikke fængselsvante Individ. Særlig de længevarende Straffe nedsætter utvivlsomt Ernæringen gennem Ensomheden og den monotone og ofte uvante Kost, og psykiske Rørelser, Anger, Haabløshed etc. virker som Lejlighedsaarsag. Og det er ogsaa givet, at de længevarende Frihedsstraffe som Regel fremkalder en vis Sløvhed, som giver ældre Straffanger deres særlige Præg.

Ulykken er, at Forf. paa Forhaand har villet presse sit Materiale ind i en bestemt Form og indordne det under de tre Hovedgrupper, hvilket Resultatet tydeligt viser er uigen-

nemførligt. Han har da ogsaa til hver Hovedgruppe maattet hægte et »Tillæg« med Blandingsformer. I Virkeligheden er det ogsaa overfor psykisk degenererede Individuer, særlig fra Hovedstaden, vanskeligt at gennemføre en Rubricering, idet de degenerative Symptomer her er sammenvævede med Udslag af et hysterisk Anlæg, idet de allerfleste degenerative Forbrydere tidligt er komne ind paa vanemæssig Misbrug af Alkohol, og idet de paranoide Symptomer danner Grundtonen i de allerfleste degenerative Individuers ikke rent forbigaaende psykiske Afvigelser.

Hvad de særlige Undersøgelsesmetoder angaar, da er Værdsættelsen af de somatiske hysteriske Symptomer (f. Eks. Ovari, Hyperalgesi) i høj Grad afhængig af det individuelle Skøn. Og enhver, i hvis Lod det falder jævnlig at skulle bedømme en Intelligensprøve, vil vide, hvor vanskeligt det er at afgøre, hvilken Indflydelse en mangelfuld Belæring, en svingende Interesse, Mangelen paa aandelig Træning etc. og hvilken en virkelig Nedsættelse af Intelligensen har paa Prøvens Udfald.

Der er ialfald Grunde nok til, at forskellige af de Slutninger, hvortil Forf. kommer, er vel dristige og næppe stemmende med de virkelige Forhold. Nogle af dem er sikkert rigtige nok, idet de bl. a. bekræftes af de praktiske Erfaringer. Saaledes kan det nok som Regel siges, at Hysterikere i det hele taaler Strafafsoningen godt, selv om de i Varetægtsarresten med dens psykiske Rørelser har vist psykisk Reaktion; vi lægger jo ved vor Behandling af ikke forbryderske Hysterikere i første Række Hovedvægten paa systematisk Arbejde. Dog maa det fremhæves, at Strafanstaltsopholdet i nogle Tilfælde fremmer Hysterikernes Tilbojelhed til Selv-suggestion, og at nogle udisciplinerede kvindelige Hysterikere reagerer psykisk paa Strafafsoningen paa en for dem selv og Fængselsdisciplinen lige uheldig Maade. Det er sikkert ogsaa rigtigt, at Alkoholister i det hele taaler Strafafsoningen godt; det er jo ligefrem en Kur, de gennemgaar: Afhold og Arbejde. Det er ogsaa muligt, at visse kroniske Alkoholpsykoser, særligt Sløvsindsformer, ikke paavirkes kendelig skadeligt ved Arrest- og Fængselsophold; men man tør dog neppe deraf slutte, at man bør straffe Alkoholister, der frembyder psykiske Forandringer, paa sædvanlig Maade; bl. a. fordi de kun bliver end mere sløve under Straffen. At der hos Alkoholister under Fængselsopholdet kan udbryde Psykoser af paranoid Natur, hidrører sikkert fra, at det drejer sig om psykisk

degenererede Individder, for hvilke Alkoholtrangen har været et af Degenerationens Symptomer, og for hvilke Alkoholismen har været et yderligere degenererende Moment. Rigtigt er det sikkert ogsaa, at Varetægtsarresten ikke kendelig paavirker de paranoide Forbrydere med Undtagelse af Kværtulanterne, der paavirkes af selve Retsforhandlingerne. Men der er ingen Tvivl om, at Strafanstaltsopholdet oftest virker skadeligt ind paa disse Individder, og at det meget hyppigt bringer latente paranoide Forestillinger til Udbrud.

Bogen virker meget tungt, og man plages under hele Læsningen af den Følelse, at Forf. paa altfor mange Punkter har stræbt efter at naa »Resultater« — Resultater, der er altfor svagt underbyggede og derfor ofte gør et ligefrem konstrueret Indtryk.

Hvis Forf. ikke havde bygget saa stærkt paa sine egne Undersøgelser og havde haft lidt mere Øje for, at der paa det store og vanskelige Omraade, hvorpaa han har bevæget sig, er mange Kilder til Fejlslutninger, vilde han utvivlsomt have faaet et paalideligere Udbytte af sit store, flittige og i mange Maader interessante Arbejde. Som Grundlag for praktiske Reformers eller endog blot Overvejelser paa Strafafsoningens Omraade egner det sig ikke. For saa vidt er Slaget tabt; men med lidt mere Hensyntagen til andres Erfaringer og med mere penitentiært Kendskab som Ballast, vil Forf. utvivlsomt have alle Betingelser for at kunne vinde et nyt.

Christian Geill.
